

INDUSTRIMUSEENES FELLESRÅD
c/o Sjølingstad Uldvarefabrik
Sjølingstad
4513 MANDAL (Tlf. 38 25 60 23)

Det kongelige miljøverndepartement
Postboks 8013 Dep.

0030 OSLO

Sjølingstad, 25. juni 2002

NOU 2002:1 Fortid former framtid – HØRING

Vi viser til deres brev av 28.02.02 om høringsuttalelse til NOU 2002:1 "Fortid former framtid – Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk".

Denne høringsuttalelsen blir sendt fra Industrimuseenes fellesråd som nå representerer 10 tekniske og industrielle kulturminner som Miljøverndepartementet har prioritert for spesiell oppfølging.

I 1996 pågikk et samarbeid mellom Kulturdepartementet og Miljøverndepartementet for å finne løsninger for sikring av permanent vedlikehold og drift av et utvalg tekniske og industrielle kulturminner som hadde fått statlige investeringstilskudd. Konklusjonene ble innarbeidet i St.prp. 1 (1996-97) – Kulturdepartementet, der det ble fastlagt en ansvarsdeling overfor de utvalgte tekniske og industrielle kulturminnene. Miljøverndepartementet har ansvar for kulturminnevernet, Kulturdepartementet har ansvar for museumssida, og fylkeskommunene har ansvar for regionalt kulturvern (både museumsdrift og annet kulturminnevern). Dette innebærer behov for et forpliktende samarbeid mellom departementene.

Riksantikvaren uttaler selv at *"bevaringen av de tekniske og industrielle kulturminnene er i første rekke ment å skulle videreføre kunnskap om arbeidsprosesser, teknologi og sosialhistorie, samt produsere kulturhistorisk informasjon gjennom demonstrasjon av produksjon og annen type formidling"*. Derfor må det legges vekt på at industrimuseene har rammer som gjør at arbeidsplassene er trygge og har konkurransedyktige vilkår. Det innebærer også at de ansatte får mulighet til faglig fordypning og oppdatering.

Industrimuseenes fellesråd slutter seg til Norges museumsforbunds (NMF) uttalelse når det gjelder behov for sikring og utvikling av håndverkskompetanse. De enorme oppgavene som

omtales i utredningen forutsetter fagfolk og spisskompetanse for håndverkere. Det samme gjelder i høyeste grad for fagarbeidere og annet fagpersonale i industrimuseene og de tekniske kulturminnene. Det er aktuelt med godkjenningsordninger for utøvere av industrifag og andre fag som det ikke lenger finnes ordinær opplæring eller skolering i.

Industrimuseenes fellestråd støtter også NMF sitt forslag om at det må gis fritak for merverdiavgift for bruk av spesielle materialer og håndverkstjenester på fredede og bevaringsregulerte bygninger og anlegg.

De prioriterte tekniske og industrielle kulturminnene framstår som nye, spennende og utradisjonelle museer og kulturinstitusjoner. Men de er ikke til å få øye på i utredningen. Vokabularet og begrepene i utredningen er impregnert av det gamle tradisjonssamfunnet og ikke tilpasset den nye generasjon av industrimuseer. Det kan illustreres ved at det bare er ett fotografi av industri/teknisk kulturminne i heftet (figur 3.11 s. 42). Dette har teksten "*I samtiden skapes kulturminner som er med på å prege framtiden*". Da er det viktig å være bevisst at samtid og nær fortid allerede har skapt tekniske og industrielle kulturminner som har spesielle behov for kompetanse og vern og som krever særlig oppmerksomhet i den store og sammensatte gruppa av kulturhistoriske museer.

Som Riksantikvaren selv skriver, er dette større anlegg og helhetlige miljøer som representerer virksomheter og næringer som har vært vesentlige for Norges utvikling som industrinasjon. Hovedvekten ligger på kulturminner som representerer en tidlig fase av industrialiseringen i landet. Noen av anleggene er valgt ut med sikte på å opprettholde tradisjonell produksjon. Sikring og istandsetting av bygninger og utstyr, videreføring av produksjonsprosesser, yrkeskompetanse og formidling er sider av samme sak. Disse krever alle sin spesielle oppfølging.

Sekretariat for registrering av faste kulturminner i Norge (SEFRAK) har i hovedsak foretatt utvendig registrering av bygninger og anlegg fram til år 1900. Det betyr at industrielle virksomheters virkemåte og lignende ikke er dokumentert og at dokumentasjonen ikke omfatter perioden etter 1900 som er den vesentligste perioden av industriell utvikling i landet. Det finnes dermed ikke noen samlet oversikt over tekniske og industrielle kulturminner. Faktisk har tekniske og industrielle kulturminner vært sett på som uønskede elementer i kulturlandskapet og blitt fjernet så raskt som mulig. Behovet for bevaring og utvikling av fagkunnskap, dokumentasjon og planer for bevaring er derfor svært stort og økende.

Utredningen må ta alle disse sider av saken på alvor for at tekniske og industrielle kulturminner skal kunne fungere slik som planlagt og slik som det er ønskelig. Bare på den måten kan viktige sider ved vår moderne samfunnsutvikling føres videre til kommende generasjoner på en korrekt og uforfalsket måte. Dette krever plan og ressurser.

Vedlagt følger heftet "Fortida lever. Bli kjent med norske industrimuseum" som ble trykket for 2-3 år siden og omhandler de 8 tekniske og industrielle kulturminnene som da var spesielt prioritert av Riksantikvaren. I år kom Kistefos Træsliberi A/S og Stiftelsen Follidal Gruver med blant disse. I heftet har Norsk kulturråd og Riksantikvaren selv skrevet om hvordan denne kategorien av museer er blitt til og noe om hvilke utfordringer som må takles.

For Industrimuseenes fellesråd

Thor Gunnar Hansen

Medlem av arbeidsutvalget

Gjenpart:

Næs Jernverksmuseum

Norsk Vasskraft- og industristadmuseum

A/S Sjølingstad Uldvarefabrik

Klevfos Cellulose & Papirfabrikk A/S (Klevfos Industrimuseum)

Spillum Dampsag & Høvleri

Norsk Trikotasjemuseum og Tekstilsenter

Norsk Fiskeindustri Museum

Fetsund Lenser

Kistefos Træsliberi A/S

Stiftelsen Folldal Gruver

Riksantikvaren

Kulturdepartementet

Norsk museumsutvikling

Norges Museumsforbund

Norsk kulturråd